

DELA VSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane po-
sitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 85.

Sobota, 22. oktobra 1932.

Leto VII.

Učitelji v borbi proti vojni.

Stališče učiteljske internacionale.

(IGB.) Dočim po vseh deželah
kljub temu, da so podpisale proti-
vojni pakt in kljub protivojnim kon-
ferencam v vojnotehničnih preizku-
ševaliških in delavnicah pridno de-
lajo na tem, kako bi našli še učin-
kovitejša uničevalna pomočke, je
učiteljska internacionala sklenila iz-
vesti tekmo v boju proti vojni.

Vsi, ki v najširšem pomenu be-
sede vrše učiteljsko službo in so
člani katere organizacije, ki pripa-
da učiteljski internacionali, se vabi-
jo, da izdelajo proti nagradam do
1. februarja 1933 spis z naslovom
»Kako moremo učitelji praktično so-
delovati v boju proti vojni.« Ta raz-
pis se smatra tudi kot priprava za
tečaj, ki se bo vršil leta 1933 v Am-
sterdamu ter se bavi specijelno z
vprašanjem prakse v boju proti
vojni. Najboljši spisi (250 besed;
nemško, francosko ali holandsko)
izidejo pred poletnim tečajem v po-
sebni knjižici.

To zamisel mednarodna strokov-
na zveza najiskrenejše pozdravlja ter
je dala učiteljski internacionali že
primerne nagrade na razpolago. Da-
nes je bolj važno kakor kdaj prej, da
se vodi boj proti vojni na duhovnem
polju, v pobijanju vojnega hujšaka-
štva, to je »vojne duha« in one
»vojne romantike«, s katero se izno-
va prav posebno mladina okužuje.
Treba je mladini pokazati, da je ro-
mantika, s katero se jo hoče pridobi-
ti za novo vojno in s katero se jo
edino more pridobiti, le roman-
tika nezmišelnega pobijanja! Iz-
obrazba je danes najvažnejše in naj-
potrebnejše delo proti vojni. Ta je
predvsem naloga učiteljev, ki se
utegne z razpisom učiteljske in-
ternacionalne razveseljivo in koristno
pospeševati.

Španske cerkvene reforme.

Novi španski verski zakon

Je zbudil veliko nejevoljo v cerkve-
nih krogih, dasi je bil izzvan z or-
ganiziranjem revolucije proti repub-
likanskemu režimu. Novi zakon pri-
znava versko svobodo in vršenje
verskih obredov v cerkvi. Za prire-
ditve zunaj cerkve pa mora cerkev
imeti posebno dovoljenje državne
oblasti. Vse cerkveno imetje je po
novem zakonu last države, to je
lastnik cerkev, cerkvenih poslopij,
uradnih itd., je narod. Cerkev pa
sme te predmete porabljati izključno
v verske namene. Redovniške orga-
nizacije imajo pravico do privatne
lastnine, v kolikor služi cerkvenim
namenom. Redovniki se politično ne
smejo udeleževati. Statute odobri
država. V trgovini in industriji se
neposredno ne smejo udeleževati. S
tem je uvedena popolna državna
kontrola nad cerkvijo.

Iz angleške delavske stranke.

Henderson je odložil predsedstvo.

Henderson je bil predsednik in
tajnik angleške delavske stranke.
Vodstvu stranke je poslal dopis, da
odlaga predsedniško mesto, ker je
kot predsednik razorožitvene konfe-
rence preveč zaposlen. Za predse-
dnika stranke bo izbran na njegovo
mesto predsednik poslanskega kluba
Lansbury. Priporočil ga je tudi Hen-
derson sam.

Proti nezaposlenosti — za 40 urni delovni teden.

Memorandum Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije vladi in parlamentu.

Zedinjena delavska strokovna
zveza Jugoslavije (URSSJ) kot de-
želna centrala svobodnih strokovnih
organizacij je predložila kraljevski
vladi in narodni skupščini spomeni-
co, v kateri zahteva ratifikacijo že-
nevskih konvencij o delovnem času.

Katere so te konvencije?

Prva teh konvencij je bila spre-
jeta na prvi mednarodni konferen-
ci dela v Washingtonu, ki se je vr-
šila 1919. leta. Ta konvencija dolo-
ča, da delovni čas za delavce v in-
dustriji in obrtnih ne sme biti daljši
kakor osem ur dnevno ali 48 ur te-
densko. Ta določba mora veljati za
vsa podjetja, neglede na to, ali so
v rokah javnih ustanov ali v rokah
privatnikov.

Druga konvencija se tiče prepo-
vedi nočnega dela v pekovski obrt-
ih. Ta konvencija je bila sklenjena
na sedmi mednarodni konferenci de-
la, ki se je vršila v Ženevi 1925. leta.

Tretja konvencija se tiče dolo-
čitve maksimalnega osemurnega de-
lovnega časa za nameščence v tr-
govinah in pisarnah. Ta konvencija
je bila sprejeta na 14. mednarodni
konferenci dela, ki se je vršila v Že-
nevi 1930. leta.

Četrta konvencija se tiče delov-
nega časa v rudarstvu, kjer delovni
čas ne sme prekoračiti 7¼ ure dnevno
vštevši v ta čas vhod in izhod v
rudnik oziroma iz rudnika. Ta kon-
vencija je bila sprejeta na 15. med-
narodni konferenci dela v Ženevi.

Pomen teh konvencij.

Med vrsto konvencij, ki jih je v
teku množičnih zasiedanj spre-
jela mednarodna organizacija dela,
so nedvomno konvencije o delov-
nem času najpomembnejše. In sicer
zaradi tega, ker delovni čas sploh
spada med najvažnejša vprašanja,
ki interesirajo delavski razred. Ved-
no je bila prva zahteva: predvsem
in nad vsem vprašanje dolžina de-
lovnega časa, in šele na drugem
mestu je vprašanje delavčeve pla-
če. Zakaj od delovnega časa je od-
visno, koliko ima delavec osebne
svobode, koliko se more posvetiti
sam sebi v svrhu fizične okrepitve
in duhovne izobrazbe, ter koliko
ima časa za svojo rodbino. Čim je
vprašanje delovnega časa zanj po-
voljno rešeno, so s tem podani že
vsi predpogoji, da se rešijo tudi vsa
druga vprašanja dovoljno. Plače de-
lavcev, ki imajo kratek delovni čas,
— ne morejo biti nikdar tako niz-
ke, kakor so pri onih delavcih, ka-
terih delovni čas je preveč ali celo
neizmerno dolg.

Zato: Kdor hoče večje mezde, ta
se mora boriti za krajši delovni čas.
Razen tega pa ima danes dolžina
delovnega časa za delavce še pose-
ben pomen. Po vsem svetu je mili-
jone in milijone delavcev nezapo-
slenih. Oni bi radi delali ter stalno
in neumorno iščejo dela, pa dela ni.

Tudi v Londonu so bile velike de-
monstracije brezposelnih, ki so iz
vseh zunanjih okrajev v gostih kol-
onah prodirali proti mestni hiši v
notranjosti mesta, ki so jo stražili
gosti policijski kordoni. Policija peš
in na konjih je razganjala demon-

Stroji so tisti, ki nadomeste vsak
dan več ljudi. Nezaposlenost mili-
onov delavcev je postala trajen in
normalen pojav sedanje dobe.

Kaj in kam hočemo z milijoni nezaposlenih delavcev?

To vprašanje si zastavljajo sami
sebi milijoni in milijoni nezaposle-
nih delavcev vsega sveta. Zastav-
ljajo si ga oni, ki so še v delu in nad
katerimi tudi visi neprestano usoda
nezaposlenosti z vsemi posledicami
groze, ki jo vlačijo s seboj; in zastav-
ljajo ga pa zlasti oni, ki tavaajo okoli
že mesece brez dela — in brez vsa-
kršnih sredstev za življenje, prepu-
šeni samim sebi. Izid iz teh raz-
mer je samo eden:

Skrajšati se mora delovni čas od
10 na 8 ur, od 8 na 6 ur dnevno in
še več. Skrajševanje delovnega ča-
sa mora iti do take meje, da se za-
posle vsi delavci, vsi oni milijoni ne-
zaposlenih, katerih število se vsak
dan več.

Samo potom skrajšanja delovne-
ga časa morejo priti do dela mili-
joni onih ljudi, ki so vrženi iz gospo-
darstva in človeške skupnosti in ob-
sojeni, da obenem z rodbinami gla-
dujejo in umirajo.

Da je skrajšanje delovnega ča-
sa potrebno, če hočemo zaposliti mno-
gobrojne nezaposlene delavce, kaže
enostavni račun: če je na en milijon
zaposlenih delavcev 250.000 nezapo-
slenih in dela ta milijon delavcev
osem ur dnevno, tedaj je potrebno,
da uvedemo šesturni delovnik dnevno,
pa dobi delo tudi vseh 250.000
nezaposlenih — in nezaposlenosti ne
bo več.

Skrajšanje delovnega časa je
potrebno tudi zaradi tega, ker stroj-
silno izpodriva človeško delo. S
skrajšanim delovnim dnem in s tako
dovršeni stroji, kakršne danes
imamo, ustvarjajo delavci mnogo
več kakor so ustvarjali prej ob dalj-
šem delovnem času in s primitivni-
mi pomočki.

Blagostanje, ki ga mašinizem
omogoča vsemu človeštvu, se mora
omogočiti vsem delavcem.

Zaradi tega se mora predvsem
dati mesta v gospodarstvu — s skraj-
šanjem delovnega časa vsemu de-
lavstvu v obrtnih, industriji, prometu,
trgovini in po pisarnah.

Zato zahteva Zedinjena delavska
strokovna zveza Jugoslavije, da kra-
ljevska vlada in narodna skupščina
ratificira (sprejme in odobri) ženev-
ske konvencije o delovnem času.

Zato Zedinjena delavska stro-
kovna zveza Jugoslavije pozivlja de-
lavski razred vse dežele: da vstopi
v svoje strokovne organizacije ter
se v njih bori za te naše, za te svoje
zahteve po vseh delavnicah in to-
varnah in pisarnah.

Naš bojni klic mora biti:

Zahtevamo delo in zaslužek za
vse delavce!

Zahtevamo zaposlitev vseh ne-
zaposlenih! (Po »R. N.« B.)

strante, ki so se branili s palicami
in kamenjem in je bilo pri tem več
oseb ranjenih, mnogo pa aretiranih.

Predsednik čehoslovaške vlade
Udržal je odstopil in z njim cela vla-
da. Njegov naslednik bo Jan Maly-
petr, sedanji predsednik parlamenta.

Iz jugoslovanskega parlamenta.

Konvencija o socialnem zavarovanju z Avstrijo.

Med Jugoslavijo in Avstrijo je
bila sklenjena konvencija glede so-
cijalnega zavarovanja. Konvencija
predvideva vzajemnost za zavarova-
nje delavstva in nameščencev v
slučaju bolezni, nezgode in onemog-
losti ter tudi glede pokojnin pri bra-
tovskih skladnicah in pokojninskem
zavarovanju. Sporazum velja tudi
za državne prometne ustanove. Za
pripadnike obeh držav veljajo v obeh
državah enake pravice. Določena je
tudi vzajemna pravna zaščita in po-
moč pri sodiščih in upravnih obla-
stih ter pri zavarovalnih družbah. V
poročilu je minister povedal, da je
pri nas zaposlenih okoli 4500 avstrij-
skih delavcev, naših pa v Avstriji
okoli 3000. Konvencija je bila rati-
ficirana brez debate.

Konvencija o obveznem delu.

Istotako je bila sprejeta soglasno
konvencija o prisilnem ali obveznem
delu, ki jo je sklenil mednarodni
urad dela v Ženevi za one dežele,
kjer je prisilno delo uvedeno.

Trgovinska pogodba z Avstrijo.

Zadnja leta so države poizkušale
regulirati svoje bilance z najrazlič-
nejšimi ukrepi. Najprej so uvajale
carinske novle, potem carinsko za-
ščito in končno kontingentiranje. S
tem je nastalo splošno oviranje pro-
meta. Zlo je povečala še devizna po-
litika. Jugoslavija je ukrenila enake
protiukrepe. Sedaj se je sklenila no-
va pogodba, ki zagotavlja nekaj več
trga. Skupščina je predlog sprejela.

Trgovinski sporazum z Italijo.

Italija je naši državi skoraj zaprla
svoj trg. Zato se je sklenil dopolnil-
ni trgovinski sporazum z Italijo. Ita-
lija preferenčnega sistema ne mara.
Pač pa se s pogodbo zagotavlja ne-
kaj več trga. Tudi ta zakon je bil
sprejet.

Borba proti določbam obrtnega zakona

Reakcionarne sile na delu.

Še preden je stopil novi obrtni
zakon v veljavo, so vprizorili zlasti
ljubljski trgovci gonjo proti do-
ločbam novega zakona. Vse metode
so poizkusili, predvsem kako bi ob-
šli določbe odpovednega roka s tem,
da kratkoma predložijo nameščen-
cem nove službene pogodbe z no-
vimi odpovednimi roki. Ko se jim je
ta eksperiment ponesrečil, ker ni bil
zakonit in ker novi zakon ne izklju-
čuje pridobljenih pravic nameščen-
cev, so se umaknili iz javnosti ter
skušajo sedaj doseči svoj namen po
drugi poti.

Tu jim je priskočila na pomoč
tudi industrijska zveza, če smo prav
poučeni. Novi zakon določa odpoved-
ni rok tudi za industrijske in druge
zasebne nameščence. To pa prav ta-
ko ni vseh industrijcem kakor ne tr-
govcem. Zato so napravili na mini-
strstvo posebno vlogo, v kateri za-
htevajo, da se zakonite določbe s
posebno odredbo raztolmačijo tako,
da zlasti določbe o odpovednem ro-
ku ne bi veljale kot pridobljena pra-
vica, to je, da bi se določba o daljši
službeni dobi ne upoštevala, marveč
le določba, ki upošteva krajši odpo-
vedni rok.

V koliko so te naše informacije
resnične in v koliko se eventualna

vloga industrijske zveze tiče poslabšanja obrtnega zakona tudi v drugih vprašanjih, na tem je jako zainteresirano nameščenstvo. Nameščenstvo, trgovsko in pisarniško zaradi tega ne more odobravati, da se za hrbtom prizadetega nameščenstva kujejo načrti, ki so naperjeni absolutno proti njih interesu.

Zaradi tega apeliramo na ministrstvo za trgovino, obrt in industrijo, da predloži predloge podjetnikov delavskim zbornicam in prizadeti na-

meščanski strokovni organizaciji, da morejo nameščenci zavzeti svoje stališče.

Novi obrtni zakon sankcionira nekatere pridobljene pravice in jemati nameščencem te ob sedanji krizi in v njih slabem socialnem položaju, bi bilo krivično.

Nameščenci naj se pobrigajo za svoje pravice! Zato naj gredo v svojo organizacijo, ker le potem nje bodo kos težki nalogi.

Doma in po svetu.

Zakaj draže tekstilne tovarne svoje izdelke? Tekstilne tovarne namestavajo dvigniti cene tekstilnemu blagu. Tovarne se izgovarjajo, da so se surovine podražile ter da imajo valutarne težkoče. Že doslej so zvišali cene za 12 do 15% in sedaj jih hočejo zopet zvišati. Številčnih (objektivnih) podatkov sicer nimamo na razpolago, vendar, kolikor nam je znano, ima ta industrija pri surovinah velike ugodnosti, vrhutega pa je v zadnjih dveh do treh letih zniževala skromne, da, naravnost slabe mezde. Ta diferenca — znižanje mezd in carinske ugodnosti — so sigurno tako velika postavka, da ne more biti opravičeno zvišanje cen izdelkom. Zdi se pa nam, da kapitalizem pripravlja nov val draginje.

Nemški denar v naši državi. V svojem poročilu poroča nemški gospodarski svet, da je v Jugoslaviji nemških novcev oziroma terjatev za 400 do 500 milijonov dinarjev.

Železarna v Zenici odpušča delavce. S prvim novembrom je železarna v Zenici odpovedala delo 787 delavcem. V poslu ostane še 229 delavcev.

V odgovor članku »Ostanite ženske, ki ga je objavil neki ga« —ski v Ponedeljskem »Slovenecu« 26. sept., je naša zveza objavila članek, v katerem zavzema svoje stališče napram problemom, ki jih je načel g. —ski. Na ta naš članek se je g. —ski ponovno oglašil v Ponedeljskem »Slovenecu« 17. oktobra. K temu samo nekaj opazk: Ker naša zveza ni politično opredeljena, smo poslale svoj članek trem listom, ki zastopajo tri svetovna naziranja. »Jutro« in »Delavska Politika« sta ga takoj rade volje objavila (»Jutro« dne 3. okt., »Del. Politika« dne 8. in 12. okt.). Objavil ga ni edinole »Slovenec«, in sicer s čudno utemeljitvijo: »ker načelno odgovarjamo le na resne in slovesu našega lista primerno sestavljene popravke...« Ali me nismo prosile niti popravka, niti odgovora, temveč za objavo svojega članka. Tega torej »Slovenec« ni storil, pač pa je (v nasprotju z gornjo trditvijo) odgovoril nanj. S takim postopanjem pa je onemogočil svojim čitateljem objektivno sodbo.

G. —skiju pa še to: Ako citirate, citirajte pravilno! Naš članek ni govoril o »krščanski Južni Ameriki«, temveč o »krščanski Ameriki« s posebnim ozirom na USA namreč, kjer je bilo suženjstvo odpravljeno šele 1. jan. 1864. Mislim, da je ta pomota nastala vsled napačnega mnenja, da je mislila naša zveza napasti katoliško cerkev, česar ni niti nameravala, niti storila. Nastopile smo le proti nekaterim trditvam

g. —skija, ki ne odgovarjajo resnici: da je n. pr. krščanstvo osvobodilo ženo suženjosti. Vztrajamo na stališču, da to ni res, kar sicer potrjuje tudi ves drugi del —skijevega odgovora.

Ovrgel ni g. —ski nobene naše trditve, temveč le spet ponavljal puhle fraze, s katerimi je nastopil že prvič. Opravičevati plitev in neroden odgovor s tem, da ima nasprotnik (ki je, hvala Bogu, ženska) »gladko izbrusen jezik, ki teče in teče...«, je zelo udobno za človeka, ki stvarno odgovoriti ne zna.

Sicer pa je resnemu človeku težko debatirati z gospodom, ki važna vprašanja obravnava s tako površnostjo in pri tem nima niti poguma, da bi svoje članke podpisal. Zveza Akad. Izobr. žen.

Nova stranka potrjena. Nova jugoslovanska stranka, ki jo je prvotno organiziral Živković, je potrjena.

Šef kirurškega oddelka v ljubljanski bolnici je postal mariborski primarij dr. Mirko Černič.

Cirkus Gleich je za časa svojega gostovanja v Zagrebu plačal davkov in drugih pristojbin skupaj 530.000 dinarjev. Koliko so neki znašali njegovi dohodki?

Trdovratna samomorilka je neka natakarka v Zagrebu, ki se je na glavnem kolodvoru hotela vreči pod vlak, a so jo s silo odstranili. Komaj pa so jo izpustili, je bila že zopet na tračnicah. Spet so jo potegnili nazaj, a ona se je krčevito branila, grizla je in praskala. Spravili so jo na stražnico, kjer je povedala, da je živel 12 let z nekim moškim, s katerim je imela tudi otroka, a ta moški jo je sedaj zapustil, česar ne more preživeti.

Albanski nacionalisti pomiloščeni. Kakor smo poročali, je bilo v Albaniji poleg drugih obsojenih na smrt sedem nacionalistov, ki so pripravljali upor in pripadajo uglednim rodbinam. Kazen tem sedmim obsojenem je bila sedaj izpremenjena v do smrtne ječe.

Rumunska vlada je odstopila. Novo vlado sestavlja Maniu. Vzrok odstopa je zunanja politika, ker se je prejšnja vlada upirala pogodbam z Rusijo in mizerni finančni položaj.

Zmešane pojme ima neki člankar v »Neues Wiener Journal«, ki dokazuje, da bi uvedba 40 urnega delovnega tedna še povečala brezposel-

nost. Baje je ta člankar neka velika »kapaciteta na gospodarskem polju«. Že razumemo.

Nemčija sploh odklanja udeležbo na konferencah glede razorožitve. Zaradi tega je tudi Anglija opustila posredovanje med Francijo in Nemčijo.

Nemška vojna industrija se že veseli. Nemški industrijski listi že poročajo, da vojna industrija računa na vojna naročila ter se nanja pripravlja. Kako z gotovostjo računajo tudi sosednje države z obnovitvijo nemškega militarizma, dokazuje tudi, da je belgijska vlada naročila utrditve meje proti Nemčiji.

Tudi Belgija bi rada bila močna. Belgijska vlada Renkinova je odstopila zaradi proračunske krize. Kdaj bo imenovana nova vlada, še ni gotovo. Nekatere stranke zahtevajo nove volitve, klerikalci (in Renkin) pa volitev ne marajo ter zagovarjajo stališče, da se imenuje vlada močnih oseb. V Belgiji, kjer je demokracija jako razvita, je to precej drzna zahteva.

Zvišanje podpor za nezaposlene, znižanje izdatkov za vojsko — na Danskem. Danski finančni minister je predložil proračun za 1933/34. V njem predlaga zvišanje podpor za nezaposlene za 2,5 milijona danskih kron. To zvišanje podpor gre večinoma na račun vojnih kreditov, ker je ta za 3,5 milijonov manjši kakor prejšnje leto. Računski zaključek za 1931/32 pa izkazuje 90.000 kron prebitka. — To so uspehi socialnega in demokratičnega režima.

Lappovska ministra na Finskem sta demisijsirala. Ker vlada ni ugodila finskim fašistom na njih zahteve, da se izpusti general Wallenius, vodja finskih lappovcev, zopet na svobodo, sta dva ministra, ki pripadata nacionalistični stranki, podala ostavko.

Napredek holandske socialne demokracije. Holandija je majhna dežela. Socialistični pokret je pa tam jak. Dne 31. marca 1922 je štela stranka 41.816 članov, dne 31. marca 1932 pa 77.855. To število se je nadalje zvišalo v treh mesecih, to je, od 31. marca do 30. junija t. l. na 81.621. Vsi poizkusi za cepitev socialističnega gibanja na Holandskem so se izjalovili. Uspeh je zahvaliti izobrazbi in akciji za pridobivanje članov.

Angleška vlada je odpovedala svetovnem trgovsko pogodbo. Minister Thomas je sporočil zbornici, da je vlada odpovedala angleško-rusko trgovsko pogodbo. Kaj hoče vlada s tem doseči, ni znano.

Angleški parlament se je sestal v torek, dne 18. t. m. V zadnjem času se angleška vlada krha. Deloma je sporov kriva ottawska dominijonska konferenca, deloma uvajanje povišavanja carin in v novejšem času tudi

„Dnjeprostroj“ je izročen obratu.

Najpomembnejši rezultat sovjetske petletke je brezdvomno gigantna električna centrala na Dnjepru, največja na svetu sploh, ki je bila 10. oktobra z veliko svečanostjo izročena obratu ob prisotnosti neštevilne navdušene ljudske mase, članov sovjetske vlade, mnogih časopisnih poročevalcev in gostov iz inozemstva in personala, ki je skozi pet let vodil in izvrševal zgradbo. Ameriški inženjer Colonel Hugh Cooper, ki je vodil gradbena dela, je bil odlikovan z redom »Rdeče zastave«, najvišjim sovjetskim odlikovanjem. Preko vse širine Dnjepra je bil priprt velik transparent z napisom »Socializem plus elektriciteta je komunizem«. Jez preko Dnjepra, za katerega se je porabilo 1.800.000 ton betona, je dolg 766 metrov. Z jezom je vodna gladina dvignjena za 43 metrov in so najvišji pragovi struge skriti pod vodo 4 metre, tako da je reka povsod tudi za večje brode plovna. Pri delu je bilo zaposlenih povprečno 30.000 delavcev, včasih tudi 50.000. Sedaj obratujejo 5 ameriških turbin razvija 450.000 konjskih sil. Nadaljnje 4 turbine, ki jih bodo izdelale sovjetske tovarne, bodo po 90.000 PS, tako da bo celotna kapaciteta znašala 810.000 konjskih sil. Električni tok bo dobivala vsa Ukrajina z novimi industrijami in mesti, kakor tudi ves Donski rudniški revir.

zadržanje vlade napram vprašanjem, ki jih je izprožila Nemčija. Vlada ima veliko večino, ker štejejo konservativci 467 poslancev, Macdonald ima 13 poslancev, 36 je liberalnih nacionalcev in 3 nacionalci. To utegne biti večina. Opozicija pa ima dejansko le 57 poslancev, to je, 49 poslancev delavske stranke in 8 neodvisne delavske stranke; liberalci (Samuel) in še nekaj posameznikov se pa ravna po osebni uvidevnosti. Vsekakor moramo računati, da bodo vsa aktualna vprašanja v Angliji zahtevala v kratkem nove volitve.

Irska zahteva od Anglije 400 milijonov funtov odškodnine za preveč plačane davke v zadnjih 30 letih, češ, da je angleška vlada Irsko z davki preobremenjevala in izžemala.

Protiverska petletka v sovjetski Rusiji. Sovjetska vlada je izdala nov dekret z 118. točkami, ki vsebuje navodila za protiversko petletko. V prvem letu te petletke se imajo zapreti vse konfesionalne šole, ki še obstojajo. V drugem letu se odpuste iz služb vsi nameščenci religioznih občin, če se ne odpovedo svojim funkcijam; religiozni fanatiki se imajo izgnati ali deportirati. V tretjem letu se mora pronikniti z anti-religijozno propagando v vse predele Rusije in vsepovsod se imajo ustanoviti celice brezbožcev. V četrtem letu se imajo zapreti vse cerkve, sinagoge in druge molilnice in se spremeniti v humanitarne zavode, kine, klube, izobraževališča in zabavišča. Do 1. maja leta 1937. mora biti na vsem teritoriju Sovjetske Unije odpravljen poslednji ostanek javne religioznosti, ki se smatra kot srednjeveško praznovrstvo in malikovanje. Gotovo bo pa protiverska petletka delala sovjetski vladi več težav, kakor vse druge. To vest priobčuje »Ruska korespondenca«, ki jo izdaja ruski škof Serafin v emigraciji.

Vlak z municijo je eksplodiral. V mestu Entrerios v Braziliji je vlak, ki je bil naložen s strelivom, padel s tira. Pri tem je nastala eksplozija, ki je ubila 6 oseb, 12 pa težko ranila.

Železniška katastrofa v Temešvaru (Rumunija), kjer je radi napačno postavljene kretnice padel mešan vlak s tira, je zahtevala 17 mrtvih in 14 težko ranjenih.

Z zvonika stolnice sv. Štefana na Dunaju se je v samomorilnem namenu vrgel brivski vajenec Hugo Rumpold in je na cestnem tlaku mrtve obležal, ker ni imel veselja do brivskega poklica.

Mihevc Nace:

Jozo in Rafka.

(Konec.)

Zaspani in čemerni vratar jo ostro pogleda in pravi:

»Ta je pa lepa, zaradi take vlačuge moram vstajati; ta je pa res lepa. Nak, ti že ne boš hodila dolgo skozi ta vrata, taka vlačuga! Kar zjutraj ti pride domov, glej, glej, kaj si dovoli!«

Rafka je naglo zbežala po stopnicah v prvo nadstropje, toda tudi tam so bila stanovanjska vrata zaklenjena. Zvonila je, zvonila in šele po dolgem času se je na mostovžu posvetilo, v vratih pa je ključ zarojljal in prikaže se skuštrana glava direktorjeve soproge.

»Kaj, še tega nam je treba, kaj pa, moj mož bo služkinje iskal; takele vlačuge hoče imeti v mojem stanovanju! Kar hitro pospravi svoje stvari in izgubi se!«

Medtem se je tudi kuharica Katra zbudila, hitro vstala ter šla pogledat, kaj se je zgodilo.

»Nak, tega pa nisem pričakovala od tebe, tako mlada in že izgubljena. Nak, tega pane, Bog ti odpusti. Ti si že izgubljena.« Tako jo je Katra obdelovala, dokler se je povsem zdanilo.

Rafka je stala v desnem kotu kuhinje, kolena so se ji šibila, opirala se je ob stol, ni se pa upala sedeti. Le s povešeno glavo je zrla v tla in komaj čakala, da odide od tu. Toda kam? Na to Rafka ni mislila.

Ob osmih zjutraj je bila Rafka s svojo culo že pri teti Žefi. Teta jo začudeno pogleda; vpraša jo, kaj se je zgodilo. Rafka pa ni znala lagati, povedala ji je tako, kakor je bilo. Teta Žefa jo posluša, ker pa je že pozabila, kako je bilo takrat, ko je sama bila v teh letih, jo je začela pošteno obdelavati.

»Me dve sva že izpregli, kar hodi, kamorkoli hočeš, pri meni ne boš, kaj bodo ljudje rekli, če bom imela pod svojo streho tako, ki se z vojaki po cele noči vlačijo. Kar pojdi, da veš, jaz ne maram biti več tvoja teta. Še te sramote mi manjka, kajpa!«

Na Rafkin rdeči obraz, nje zlate lase, nje plave oči je samo enkrat zasijal žarek ljubezni in toliko gorja! Tega si Rafka ni znala tolmačiti.

»Samo tole culo, teta, samo tole culo pustim tukaj, da si kaj poiščem.«

V njenih modrih očeh so zaigrale solze svoj tužni ples in ko so ji zdrknile po licih bridke kristalne kaplje solz, je tiho odšla.

Jozo Jeftinović, sin Neretve, je kruto poplačal noč, v kateri je pil iz keliha ljubezni. V ječo so ga vtaknili. Odpoklican kot sluga polkovnika, ker ni imel dovoljenja za izhod. Ostalih šest mesecev ni bil več svoboden. Nič ni vedel, kje je Rafka in Rafka ni vedela, kje je Jozo. Ko je Jozo odslužil svoj rok, je šel domov. Doma je često sanjal o Rafkinih modrih očeh, o njenih zlatih laseh. Šumeča Neretva ga je tolažila in prišepetavala mu je, da so tudi v Bosni zala dekleta. Jozo dolgo ni pozabil noči, ko ga je slavček v plotu mestne vrtnarije pod Rožnikom zbudil iz sna ljubezni.

Drugo leto, deset mesecev nato, je Rafka zapustila poročnišnico. In ko je stopila na cesto je zaslišala vpitje: jedan dva, jedan dva, desno, levo, desno levo! Ona pa je gledala s svojim sinčkom v naročju, kje je Jozo. Vojaki so korakali mimo nje. Mnogo jih je bilo, mnogo tudi takih strunskih sinov Neretve. Le Jozo je Joza ni bilo med njimi. Ko so vojaki odkorakali, je odkrila otroku obrazek in ga pogledala ter videla, da je Jozo zapustil nje sinčku svoje oči, zapustil njo in njega. »Zaradi tebe, dete, sem ostala sama s teboj!«

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE.

Te dni izidejo knjige Cankarjeve družbe. Da vemo, koliko jih naj pošljemo temu in onemu poverjeniku, naj nam vsak, kdor še tega ni storil, sporoči, koliko garnitur rabi. — Kdor še ni obračunal, naj obračuna. — Kdor misli priti po nje, naj nam sporoči, da mu jih ne bomo pošiljali Cankarjeva družba.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Švejk na delavskem odru „Svobode“.

Delavski oder „Svobode“ se je uveljavil že pred leti: Golouhova »Križa« je prvič opozorila svet, da je v proletariatu mnogo zdrave umetnosti in globokih talentov. Gorka »Na dnu« je Delavski oder zanesla celo v Varaždin. A »Hlapec Jernej in njegova pravica« v Delakovi preuredbi in režiji je 3 krat napolnil ljubljansko operno gledališče, natlačeno napolnil gledališče v Zagrebu, v Celju in veliko dvorano »Uniona« v Mariboru. Delavski oder »Svobode« je žel trijumfe. Svobodaši — delavci in delavke iz fabrik in obratov — so svetu pokazali, da so žuljave roke, ki ustvarjajo novo umetnost.

V nedeljo, 9. t. m., pa je Delavski oder v dvorani Delavske zbornice pokazal »Švejka«. Burko-satiro iz dni mogočne kastafofe, ko je človek bil dobesedno človeku volk. Ferdo Delak je preuredil »Švejka« v popolnoma nove slike, ki se dogajajo in vrše kakor da so v kinematografu, ki učinkujejo groteskno, vzbujajo gromki smeh, a pri tem zapuščajo v srcu prezir zoper tisto, ki oficijelno oznanja ljubezen do bližnjega, oficijelno prepoveduje »Ne ubijaj!« in vse tisto, kar velja za moralo, meče v gnoj in ne pozna meje med človekom in zverjo. Igra je uspešna tako, da se je v nedeljo, dne 16. t. m., ponovila. Obakrat je bila dvorana razprodana in so morali mnogi oditi domov, ker ni bilo več vstopnic. Igrali so Svobodaši, kakor da so pravi igralci in ne delavci iz fabrik. Pohvaliti tega ali onega, bi delal krivico tretjemu, četrtemu. Zakaj vsi so bili kakor eden, vsi so živeli dogodke, ki so jih predstavljali. To je bil Delavski oder »Svobode«. In da to moje mnenje in moj doživljaj pri igri, ni samo moj, naj povem stavek iz meščanskega dnevnika, ki gotovo ne bo hvalil svobodaške prireditve, če ni res vredna pohvale... Piše: »Ampak igralce ima Delavski oder sijajne, to so v resnici fantje od fare. Švejk in vsi ti bedni vojaki in arestanti in špičli, vsi ti imenitni oficirji in njihove ženske — vse to pred človekom resnično zaživi in človek včasih kar ne more verjeti, da so za temi maskami in za to igro samo preprosti delavci...«

Samo konec pri »Švejku« naj bi bil nekoliko bolj učinkovit, da govorim s frazo zvočnih filmov, bolj šlagerški.

V nedeljo, 23. t. m., pa bomo videli otroško dramo »Ptički brez gnezda«. Z njo bo Delavski oder »Svobode« pokazal, kako oživi psihološke trenutke človeškega življenja.

Ljubljana.

Premijero lepe drame: »Ptički brez gnezda« uprizori Delavski oder »Svobode« v nedeljo, dne 23. oktobra 1932, ob pol 9. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice. Ta drama je otroško nežne vsebine in je po raznih delavskih odrih v inozemstvu doživela povsod lepe uspehe. Režijo ima Ferdo Delak. Vstopnice v Delavski zbornici po 8, 6 in 4 Din.

Zagorje ob Savi.

Dramski odsek »Svobode« je uprizoril v nedeljo, dne 16. t. m., v Zadrugi dvorani na Lokah socialno dramo v petih dejanjih »Za tretjo gor«. S to uprizoritvijo je naš marljivi dramski odsek »Svobode« začel prireditveno sezono. Reči se mora, da so se igralci uživali v svoje vloge zelo živo in režija kakor tudi scenarija je bila naravnost izvrstna. To je priznala tudi navzoča publika, ki je z burnim ploskanjem spremljala vsako dejanje. Pri prireditvi je lepo sodeloval tamburaški odsek »Svobode«. Udeležba je bila z ozirom na težke razmere, razmeroma dobra in bi bila lahko še boljša, če bi bilo več požrtvovalnosti in naklonjenosti do delavske kulture pri sodrugih na Toplicah, Zagorju in predvsem na Lokah. Izjemo je napravil to pot Kisevec, ki je bil jako dobro zastopan.

Delavski prosvetni večer „Svobode“ v Ljubljani.

V sredo, 12. t. m., zvečer je ljubljanska »Svoboda« otvorila zopet delavske prosvetne večere. K otvoritvi je povabila pevski zbor celjske »Svobode«, ki se je odzval in nastopil s 45 pevci pod vodstvom pevovodje in skladatelja C. Preglja. Zapel je 16 pesmi, narodne in umetne, samo delavske so morale izostati. Bili so časi, ko so se lahko pele in so se tudi pele in se še pojo, samo v Ljubljani so izostale. Ne po krivdi Celjanov in ne po krivdi Ljubljančanov.

Spored je bil lep in na umetniški višini. Ferdo Delak je predaval o temi »Delavec in kultura«, razpravo, katero je leta 1930 prinesla revija »Svoboda«. Predavanje je tako učinkovalo na navzoče, da so predavatelju hrupno ploskali. Delavska godba »Zarja« je zaigrala dve skladbi in pokazala, da ima godbenike, ki se lahko kosajo z vsako drugo godbo.

Ko se je zastor zopet dvignil, je zabučalo po dvorani navdušeno ploskanje in vzklili pozdravov. Na odru je stal pevski zbor celjske »Svobode« in pevovodja je intoniral prvo pesem »Dvanajst razbojnikov«. Zadonela je v ruskem jeziku, tako, pianissimo, harmonično kakor orgle, naraščala kakor fanfare in srca poslušalcev so trepetala v uživačem zanosu. In tako je zvenela pesem za pesmijo, razposajeno, navdušujoče, božajoče, prešerno vzklajajoče, da je vsa dvorana bila s pevci in pesmimi eno... Celjski Svobodaši so v hipu osvojili poslušalce. Njihov pevski zbor je ponos

»Svobode« in vseh Svobodašev. Da, to smo »Mi«. C. Pregelj, skladatelj in pevovodja, je pokazal, kako se vodi moški pevski zbor in kaj se lahko naredi iz pevcev pod spretno taktirko pevovodje. Izvajanje v pianissimu in pianu je bilo, rekel bi, neprekosljivo izvedeno. Slišal sem že veliko pevskih zborov, ali zbor celjskih Svobodašev mi ostane v trajnem spominu. V fortu se tu intam včasih začuti neuglajenost glasov, kar pa je razumljivo. Delavec nima vedno časa in prilike brusiti do preciznosti svoj glas. Vse priznanje celjskim Svobodašem in njihovemu pevskemu zboru... Koncertna pevka Frankovska-Vukova je zapela arijo Lize iz opere Čajkovskega »Pikova dama«. Mehak, nežen glas pevke se je božajoče dotikal ušes in src, v višini zveni zvočno in sočno. Poslušalci so jo nagradili z burnim ploskanjem. Skladatelj, stari znanec in Svobodaš, Skorpik, je za ta večer komponiral za sopran-solo Mile Klopčičevo pesem »Otrok izprašuje«. Vukova jo je zapela učinkovito, bojevit, konservatoristka Lubec pa je izvajala spremljavo z vso eleganco in melodiko skladbe. »Otrok izprašuje« je skladba, vredna, da se čuje z delavskih odrov in prireditelj... Operni pevec Janko je zapel arijo iz »Seviljskega brivca«. Mogočno je zvenel njegov bariton in občinstvo ga je obsulo z viharim odobravanjem, da je moral še dodati.

Tak je bil letošnji prvi delavski prosvetni večer »Svobode«. V ponos Svobodašem, v pouk, vzgojo in razvedrilo vsem. Čestitam »Svobodi« za te večere. —g—

Maribor.

AKADEMIJA VSEH DELAVSKIH KULTURNIH DRUŠTEV V MARIBORU se bo vršila v soboto, dne 12. novembra 1932, ob 20. uri v dvorani pivovarne »Union«. Pri akademiji bodo sodelovala vsa mariborska delavska kulturna društva, nakar že danes opozarjamo naše čitatelje.

Mezno gibanje oblačilnega delavstva v Mariboru. Pred meseci so krojaški mojstri v Mariboru odpovedali kolektivno pogodbo, ki je bila svoječasno sklenjena med pomočniškim odborom in zadrugo krojaških mojstrov. Tukajšnja podružnica oblačilnih delavcev je takoj začela zopet pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe. Žal doslej pogajanja, pri katerih posreduje tudi »Delavska zbornica«, vsled trdovratnega odpora krojaških mojstrov niso privedla do zaželenega uspeha. Na sestanku dne 10. t. m., katerega so se udeležili zastopniki krojaške zadruge in strokovne organizacije oblačilnih delavcev, je prišlo do zblizanja, ostalo je le še nekaj vprašanj, ki bi se naj rešila na prihodnjem sestanku. Med tem pa so sklicali krojaški mojstri svoje zborovanje, na katerem so postavili nove zahteve, predvsem **znižanje mezd, podaljšanje delovnega časa**, pa tudi nekateri plačani prazniki naj bi se ukinili. Že dosedanje mezde oblačilnih delavcev so bile skrajno nizke, poleg tega pa pomočniki domala nikoli niso bili polno zaposleni. Sedaj pa zahtevajo mojstri zopet znižanje mezd. Da bi bilo izgotavljanje oblek v poslednjem času ceneje, se pač ne more trditi. Zato je tembolj nerazumljivo trdovratno vztrajanje krojaških mojstrov po znižanju mezd.

Sodnijski pouk. Še ta mesec se bo vršila pri okrajnem sodišču v Mariboru izredno zanimiva sodna razprava proti nekemu odličnemu nacionalnemu železničarju, katerega toži višji železniški uradnik radi žaljenja časti. Predmet tožbe ni nič manjšega in nič večjega, kakor očitek, da dotični višji uradnik ščiti social-demokrate in je od njih dobil nagrado Din 20.000.—, pa bo penzioniran. — Kdo bi si mislil, da imajo socialisti denarja za take velikanske nagrade!

Uspešno predavanje »Svobode«. Minulo sredo se je vršilo v predavalnici Delavske zbornice drugo predavanje »Svobode« v tej sezoni, ki je nad vse lepo uspešno. Predaval je s. prof. Teplý o sodobni Nemčiji, ki je številnim poslušalcem v poljubnih besedah obrazložil stanje povojne Nemčije ter žel za svoja izvajanja obilo zaslužnega priznanja. — Prihodnje predavanje »Svobode« se bo vršilo v sredo, dne 2. novembra t. l., istotam. Predaval bo s. prof. Stupan.

Beseda o obiskih iz Avstrije. Pod tem naslovom prinaša mariborski »Večernik« dne 19. t. m. daljši članek, v katerem trdi, da prihajajo

Nemci iz Avstrije v Maribor na obiske sistematično, da vzdržujejo s tukajšnjim nemštvom stike, da ga moralno in materialno krepijo, pri tem pa da slabijo naše slovensko delo. Mi bi se s člankom ne bavili, ker se poglavju o nemštvu, ki ga priobčuje že leta in leta mariborski »Večernik«, smeje že skoraj vse mesto. Zanima nas le v toliko, ker se ta list ob vsaki priliki obregne tudi ob delavstvo. Pri tem se poslužuje tudi citatov iz graške »Tagespost«, katere ravno tako sovraži delavski pokret, kakor njeni simpatizerji in prijatelji v Mariboru. Znano je zadržanje nemško - nacionalne in liberalne »Tagespost« napram naši državi, medtem ko je avstrijsko delavsko časopisje vedno zavzemalo dobrohotno stališče napram isti. Ne zaniমা nas, kako bo »Večernik« obračunal z avstrijskimi meščani, zlasti z hakenkreuzlerji, povdarjamo pa že danes, da bo mariborsko delavstvo znalo ščititi avstrijske sodruge, kadar bodo isti gostje našega delavskega pokreta. — Naše delavstvo ni klonilo pred nacionalnim šovinizmom v bivši Avstriji, ko je marsikateri danes tako slovensko-nacionalno navdušen patrijot kričal nad slovenskim kmetom in delavcem, da je uradni jezik nemški itd., temveč si je že v letu 1909 na Tivolski konferenci nadelo ime jugoslovanstva in to sporazumno z avstrijskimi nemškimi sodrugi. Danes v nacionalni državi prepušča delavstvo kričanje o jugoslovanstvu drugim. S tem pa seveda ni rečeno, da se bo pustilo delavstvo tudi izzivati.

Čudna politika. V mariborskem »Večerniku« se že dan za dnem skoz več mesecev objavlja poglavje o Nemcih in nemčurjih. Očividno so se gospodje okrog tega lista tako razvneli za to »poglavje«, da so popolnoma pozabili v tem poglavju priobčiti tudi to, da izhaja v isti tiskarni, kjer se tiska strogo nacionalni »Večernik«, tudi nemški dnevnik, ki ga izdajajo odlični rodoljubi, ki seveda letno donaja lepe dobičke, k čemur gotovo mnogo prispevajo predvsem mariborski Nemci in nemčurji. Pričakujemo, da bo mariborski »Večernik« tudi o tem poglavju nekaj priobčil.

Sestanek Zveze privatnih nameščencev. Minuli četrtek se je vršil v dvorani Delavske zbornice sestanek Zveze privatnih nameščencev podružnice Maribor. Na sestanku so poročali delegati Pokojninskega zavoda, in sicer s. Svetek iz Celja ter s. Pelikan. Navzoči so pazno sledili izvajanjem posameznih delegatov, ki so podrobno razpravljali o stanju Pokojninskega zavoda. Po debati, v katero so posegli društveni člani, je predsednik še pozval trgovske in privatne nameščence, da naj se oklene svoje organizacije in naj se pripravijo na veliko zborovanje privat-

nih in trgovskih nameščencev, ki se bo vršilo v začetku meseca novembra, nakar je zaključil lepo uspešno zborovanje.

Zanimive alimentacije pred sodiščem. Ta teden se je vršila pred okrajnim sodiščem zanimiva razprava radi alimentacij proti nekemu natakarku. Tožili sta ga naenkrat kar dve nezakonski materi za alimentacijo (preživnino) njunih nezakonskih otrok, katerim bi naj bil oče, komaj 22 letni natakark. Tragika te razprave pa je tem večja, ker je natakark izjavil, da ne more ničesar plačati že radi tega, ker je brezposeln in zasluži samo v sezoni. Policija je poročala, da skrbi za tega naidebnega sinčka mati. Tudi očetovstva toženi natakark ni priznal in je trdil, da z eno nezakonsko materjo že dve leti ni govoril ter vsled tega ne more biti oče temu nezakonskemu otroku. Sodišče je razpravo prelozilo, da bo zaslišalo priče o zagovoru natakarka.

Predavanje o mednarodnem jeziku »Esperanto« se bo vršilo v sredo, dne 26. t. m., v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9/II. Predaval bo g. prof. Rakuša. Vabijo se vsi prijatelji mednarodnega pomožnega jezika, da se predavanja udeležijo.

SK Svoboda, Maribor. Poziva se prvo moštvo, da se zbere v nedeljo, dne 23. okt., do ¼ na 13. uro na igrišču SK »Maribor« radi prijateljske tekme z rezervno SK »Železničarja«. Mladina SK »Svobode« se zbere ob 8. uri zjutraj v klubovih prostorih.

Izlet »Prijatelja prirode«! Prvi izlet novo ustanovljene podružnice »Prijatelj prirode« v Mariboru se bo vršil v nedeljo, dne 23. t. m., na Pohorje. Zbirališče na vogalu Stritarjeve in Frankonove ulice. Odhod ob 7. uri zjutraj. Člani in prijatelji društva dobrodošli.

Avtomobilska nesreča. Minulo sredo se je zgodila v Kopaljski ulici avtomobilska nesreča, ki jo je zakril mlad nepreviden kolesar s tem, da je prehitel mestni avtobus, pri čemer je zadel v desni blatnik. Kolesar, ki je mlad pekovski vajenec, je pri tem tako nesrečno padel s kolesa, da je zadobil težje telesne poškodbe. Soferja, ki se je trudil, da bi preprečil karambol, ne zadene nobena krivda.

Prva slovenska fotografska razstava se otvori v soboto, 22. t. m., ob 11. dop. v veliki kazinski dvorani. Odprta bo vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 18. Vstopnina Din 4, za dijake in vojake Din 2, za šolske skupine in skupine do 20 oseb pa 1 Din. Na razstavi je zbranih preko 200 del slovenskih fotomaterjev iz najrazličnejših krajev.

Vse, kar rabite za pisarno, kupite v trgovini Ljudske tiskarne d.d., Slomškov trg 6

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Celje.

Akcija za brezposelne organizira zaenkrat svoj urad, ki bo imel nalogo voditi natančno evidenco brezposelnih, seznam njihovih družinskih članov itd. Tak urad je gotovo potreben, da se bodo podpore pošteno in pravično razdeljevale. Na drugi strani je pa treba skrbeti, da ne postane iz potrebnega urada nepotrebna birokratična ustanova, ki bo sama sebi namen. Glede prispevanja v fond še ni nobenih sklepov. Prvotni načrt, da bi se plačevalo nekaj odstotkov od izplačanih plač, je padel v vodo, ker se industriji in trgovci na gotove vsote nočejo vezati. Oni obljubljajo, da bodo plačevali prostovoljne mesečne kvote, vendar v kakem razmerju in koliko, zaenkrat ni določeno. Nam je bil prvotni načrt seveda simpatičnejši, ker je to resnejša in solidnejša oblika in je tudi vsaj približna kalkulacija mogoča. Seveda je tudi to poslednje boljše kot nič, le da bi se z zbiranjem skoro začelo, ker zima in mraz trkata že z vso silo na vrata. Posebni odsek akcijskega odbora pod predsedstvom ge. E. Kalanove je pa organiziral tudi zbiranje ponošenih oblek, perila, obu- tev itd. za revnejše sloje. Priznati je treba celjskemu občinstvu, da ima dobro razvit socialen čut, kajti te

robe — in po večini prav dobre — se je zbralo tri polne avtomobile. Sedaj se te stvari sortirajo, kar je slabega, se bo dalo popraviti in očistiti in potem, ko bo pritiskala zima, se bo pa razdelilo med najbolj potrebne. Kakor rečeno, so se v tej akciji prav dobro izkazali ljudje, o katerih bi bilo najmanj pričakovati, zopet drugi — med njimi tudi taki, katerih dolžnost bi bila akcijo podpreti — so pa le od daleč gledali in jo celo — sabotirali. Ob pravem času ne bomo tega ne enim, ne drugim pozabili.

Kaj pa Teharje? Akcija za pomoč brezposelnim je zaenkrat upeljana le za Celje in Celje-okolico, dočim se iz sosednjih občin nič ne sliši, da bi hoteli kaj podvzeti. Zlasti na Teharjih stanuje mnogo delavcev, ki so bili odpuščeni iz kemične tovarne, katera je popolnoma ustavila svoj obrat že pred več meseci. Brezposelnih je pa tudi več takih, ki so reducirani iz drugih obratov. Zlasti hudo se godi delavcu, ki ima 6 otrok, od katerih hodi kar pet v šolo. Pred kratkim mu je umrla žena, ki je bolehalo celo leto in vsi skromni in od ust pritrgani prihranki so bili že za bolezen porabljeni. Sedaj je pa še oče že več mesecev brezposeln. Kaj naj stori mož? Ali naj se poda po svetu iskat dela in zaslužka. Kam naj da svojih 6 otrok ta čas, da bo zaslužek našel, če ga bo sploh? Ali so ti otroci blagoslov te družine? Če niso, čigava je krivda? Takale in enaka vprašanja roje človeku po glavi, ko razmišlja o usodi takih in enakih revežev. Pri vsem tem se pa še najdejo ljudje, ki govore, da so vsi brezposelni sami falotje. In še se najdejo ljudje, ki zavijajo pobožno oči k nebu in vodijo borbo proti beli kugli! Gospodje teharski, ali vas ne zazebe pri srcu, če se spomnite, da ste tega reveža M. kratko in jedrnat — odslovili, ko je prosil pomoči?

Otiški vrh.

Nova stavba, v katero se ni mogoče vseliti. Meseca julija je bila skoraj dograjena carinarnica na kolodvoru Dravograd-Meža. Je to velika dvonadstropna moderna stavba, v kateri je prostora za carinske in druge obmejne urade, za oddelke finančne kontrole Dravograd, poštni in telegrafski urad Meža, 5 družinskih stanovanj za carinske uradnike in nekaj sob za samce. To za tukajšnje razmere impozantno stavbo je gradila občina Otiški vrh iz sredstev kaldrmskega fonda. Občinski odbor se je težko prizadeval in trudil okoli 6 let, preden je prišlo do zgraditve. Načrte in račune so izdelali strokovnjaki, odobreni so bili od najvišje strokovne instance in sicer od ministrstva financ in gradbenega ministrstva. Delo je licitacijskim potom prevzela mariborska stavbena tvrdka Kiffmann, ki je stavbena dela, v kolikor so bila predvidena v načrtih in računih, tudi do meseca julija izvršila. Med gradnjo se je pa ugotovilo, da manjka v računih in načrtih več stvari, ki so pa za dograditev brezpogojno potrebne. Stavba je skoraj gotova že 3 mesece, stavbena tvrdka je stavbo že zapustila, manjka pa kredit za: kanalizacijo za odvajanje fekalij in meteornih voda, električna pumpa za vodovod, priklop električnega voda na omrežje, ograje kakor trotoar okoli hiše, snežni lovci na strehi in strelovod. Te ugotovljene primanjkljaje so strokovnjaki pozabili (ali ne) staviti v proračun, stavba pa stoji radi tega danes prazna in se še to kvari, ker teče sedaj voda pri kletnih oknih, ki tudi niso gotova, v klet. Občinski odbor je takoj, ko je za pomanjkljivosti doznal, zaprosil za nujno odobrenje teh naknadnih del, ker se stavba, ki je skoraj že dovršena, ne more brez večje škode v tem stanju dalj časa pustiti, zasedati se pa tudi ne more, dokler ni gotova popolnoma. Ali kljub temu trohni nova stavba že 4. mesec in čaka nujnega usmiljenja iz Beograda. Kakor je pa razvidno, bo pa zopet dolgo trajalo, preden se bo ta zadeva rešila, četudi je škoda vedno večja.

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)
(Nadaljevanje.)

Sodišča v delovnem pravu.

A. Sedaj veljavna sodišča.

1.

Okrajna sodišča.

Vsi spori iz službenega razmerja med delodajalci in njih delavci ali vajenci spadajo sedaj (izvzemši že navedenih sporov služinčadi in viničarjev), neglede na višino zneska po § 49 t. 6 jurisdikcijske norme v izključno pristojnost okrajnih sodišč. Za trgovinsko in ostalo višje pomožno osebje pa so pristojna okrajna sodišča v takih sporih le do zneska Din 6250.—, a preko tega zneska okrajna kot trgovska sodišča. Tožbo je vložiti pri onem sodišču, kjer ima delodajalec svoje redno bivališče, ali svoje podjetje. Če pa je podjetnik med tem spremenil svoje bivališče in odšel kam drugam, ga lahko delavec tekom 90 dni, števisi od zadnjega dneva dela, toži pri onem sodišču, ki je bilo pristojno za prejšnje bivališče delodajalca.

2.

Občinski posredovalni uradi.

Spore med služinčadjo in gospodarji mora skušati najpoprej uravnati občinski posredovalni urad, oziroma župan in šele nato se smeta stranki obrniti na pristojno okrajno sodišče.

3.

Viničarska komisija.

Ravno tako mora o sporih med viničarji in gospodarji radi službenega razmerja razpravljati najprej viničarska komisija. Šele potem smeta stranki vložiti tožbo pri rednem sodišču. Za odškodnino je treba tožiti najpozneje v 30. dneh po izreku viničarske komisije.

Glede odločbe, da je gospodar dolžan viničarja pred potekom službene dobe takoj izpustiti iz službe, ali da se mora viničar izseliti s posestva, pa je pristojna edino viničarska komisija. O takšnem sporu torej sodišče sploh ne more sklepati in tožba za to ni dopustna. (§ 26 viničarske uredbe.)

B. Razsodišča po novem obrtnem zakonu.

1.

Izbrani odbor ali sodišče dobrih ljudi.

Novi obrtni zakon je upeljal za reševanje sporov iz službenih razmerij med delodajalci in pomožnim osebjem, pomočniki, rokodelskimi in tovarniškimi delavci in učenci (vajenci) posebna sodišča, ki jih imenuje zakon »izbrani odbor«, tudi »sodišče dobrih ljudi«. Slovenski prevodi v »Službenem listu« in v izdaji »Merkurja« imenujejo ta sodišča razsodišče, dr. Bajič (Slovenski pravnik št. 5—6) pa izbrane odbore. Dejansko so to obrtna sodišča oz. delovna sodišča, kakor jih imajo po drugih državah za spore iz delovnega prava.

Pristojna bodo ta sodišča, ki bodo začela poslovati šele tedaj, ko bodo izdani podrobnejši predpisi za ustroj in postopanje, za spore do vrednosti 12.000.— Din.

2.

Kakšno bo razsodišče?

Največjo in gotovo v vsakem oziru škodljivo hibo, tako za delodajalce, kot za delojemalce, je uvedel zakon o obrtnih s predpisi o sestavi razsodiškega odbora. Tudi druge države so deloma že pred vojno, deloma po vojni uvedle posebno obrtna, oziroma delovna sodišča za spore iz delovnega prava (Avstrija, Češkoslovaška, Nemčija, Italija, Francija, Anglija itd.). Povsod pa vodijo taka sodišča redni, aktivni sodniki, s prisodniki iz vrst delodajalcev in delojemalcev. Povsod so tudi možne pritožbe na višja redna sodišča. Naš zakon o obrtnih pa uvaža kot predsednike razsodišče šefe upravne oblasti z izobrazbo pravne fakultete, katerim stojita ob strani kot prisodnika zastopnika delodajalcev in delojemalcev, ki jih imenuje ban na predlog TOI in Delavskih zbornic.

Videli pa smo, da se zakon o obrtnih na neštetihih mestih sklicuje na določila občega državlanskega zakona, tudi na civilno-pravni red in torej mora predsednik takega razsodišča poleg delovnega prava poznati tudi obči državljanski zakon in druge civilne zakone ter sploh zelo obširno judikaturu delovnega prava. Upravni uradniki pa se doslej z delovnim pravom sploh niso pečali, imajo redko posla z o. d. z. in je torej vprav nemogoče, da bi vodili brez škode prizadetih strank ta razsodišča. V tej smeri bo torej treba zakon prilagoditi ostali evropski judikaturi, posebno, ker sodbe

tega razsodišča redoma ne dopuščajo niti priziva na redno sodišče, ali višjo upravno oblast.

Naša judikatura delovnega prava, ki se je začela šele pravkar razvijati, bi s tem popolnoma zamrla.

3.

Zastopstvo pred razsodiščem.

Pred tem razsodiščem smejo zastopati stranke pooblaščenca, rodbinski člani, poslovoje, člani pomožnega osebja ali delavci dotične stroke, predstavniki strokovnih združenj služboдавcev in službojemnikov. Advokata, ki zastopa stranko v sporu, mora plačati vselej stranka sama. Tudi to določilo glede zastopstva pozna samo naše delovno pravo. Škoduje pa lahko predvsem delavcu. Jasno, da bo delavec v skrajno slabem položaju v sporu, če se bo moral braniti brez zastopnika napram delodajalcu, ki je inteligentnejši in bo imel še advokata, katerega bo seve delodajalec vedno lažje najel, kot uslužbenec.

4.

Obrtno sodišče v Ljubljani.

Tudi po sedanjem obrtnem zakonu bo ostalo še naprej obrtno sodišče v Ljubljani in torej tam sploh ne bodo ustanovljena razsodišča.

C. Delovna sodišča v drugih državah.

1.

Avstrijska republika.

V Avstriji so uvedli leta 1922 nova obrtna sodišča z razširjenim delokrogom, pred katera spadajo vsi spori iz delovnega ali službenega razmerja, torej delavcev in nameščencev. Sodišče tvori senat treh oseb, predsednik, aktiven sodnik in zastopnika delodajalca ter uslužbenca. Pri sporih z vrednostjo nad 50 S (400 Din) lahko zastopajo tudi odvetniki. Za postopek velja sodni civilno-pravni red. Razprava mora biti razpisana v treh dneh (po našem o. z. v 8. dneh). Proti sodbam je dopusten priziv na okrajno sodišče redoma le pri zneskih preko 100 S, in se tudi v prizivnem postopanju pritekneta prisodnika.

Na zahtevo ministra pravde mora najvišje sodišče razsoditi v zadevah, katero so obrtna sodišča ali obrtni prizivni senati različno ali nepravilno razsodili in vne-sejo potem takšne sodbe najvišjega sodišča v takozvano »zbirko judikatov« (Judikatenbuch).

Vse vloge in zapisniki pred temi sodišči so do zneska 500 S (4000 Din) prosti kolekov.

2.

Češkoslovaška republika.

V Češkoslovaški so uvedli za spore iz delovnega prava leta 1931 delovna sodišča, ki jih vodijo službujoči sodniki s prisodnikoma. Za predsednike in njihove namestni-

ke teh sodišč pa imenuje minister le one poklicne sodnike, ki kažejo posebno poznanje delovnega prava, kot tudi socialnih razmer. (Primerjaj naš o. z., ki dopušča upravne uradnike!) Zastopstvo po odvetnikih je dopustno le pri sporih preko 1000 Kč vrednosti. Razprava se mora razpisati že v 5. dneh. Stroške nosi oni, ki pravdo zgubi. Dopusten je priziv na okrajno sodišče in tudi revizija na najvišje sodišče pri sporih preko 2000 Kč. Če pa smatra prizivno sodišče, da je zadeva principijelne važnosti, lahko dopusti revizijo na najvišje sodišče tudi ob manjši vrednosti. Tožbe do 500 Kč so proste kolekov.

Delovno sodišče mora dajati na zahtevo centralnih uradov tudi strokovna mnenja o vprašanjih delovnega prava.

Pobrežje pri Mariboru

Podružnica I. delavskega kolesarskega društva na Pobrežju priredi v nedeljo, dne 23. t. m. tekmo za letošnje klubovo prvenstvo, in sicer na dvakratni progi Pobrežje—Sv. Martin pod Vurbergom. Start pri pokopališču na Pobrežju ob pol 14. uri. Po dirki se vrši polževa vožnja, katere se lahko udeleže vsi društveni člani.

Razno.

63 milijonov iz morskega dna. Med vojno je bila v Rokavskem zalivu po nemških podmornicah potopljena angleška ladja »Egypt«, ki je vozila iz Indije na Angleško veliko zalogo suhega zlata v palicah. Po več brezuspešnih poskusih se je sedaj nekemu italijanskemu podjetju s svojo posadko potapljačev na ladji »Artiglio«, posrečilo priti do tega zaklada, potopljenega 60 metrov globoko v morju; do sedaj so dvignili gotovega denarja in zlatih palic v skupni vrednosti 63 in pol milijona frankov. Vendar je to šele en del potopljenega zaklada.

Še bo zlata. Na Labradorju je nek ameriški letalec zasledil bogate žile zlata. Ameriška vlada si je pridržala pravico izkopavanja. Tudi v severni Švedski so odkrili obsežno plast zlatih žil, ki presegajo po svojem bogastvu vse dosedanje. To bo zopet sreča za nekaterne, za večino zemeljskih prebivalcev pa pomeni zlato pravo prokletstvo.

ZAHVALA.

Podpisana se v imenu otrok pokojne Puncuh Marije, delavke v tovarni Doctor in drug, iskreno zahvaljujem vsem delavcem za podporo v skupnem znesku Din 300.—, katero vsoto sem podpisana sprejela od tovarniške zaupnice s. Godec Alojzije. Gornja vsota se je uporabila za nakup potrebnih oblačil za otroke.

Maribor, 10. oktobra 1932.

Frančiška Omerzel.

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE	Din 190.—, 240.— do 750.—;
ZA DEČKE:	Din 200.— do 330.—;
GAMBETA OD 11 DO 14 LET:	Din 210.— do 270.—;
MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:	Din 130.— do 150.—;
OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET.	Din 110.— do 270.—;
RAGLAN:	Din 320.— do 650.—;
HLAČE:	Din 90.— do 180.—.

Vrsta
Tek. štev.
Prodajna
cena
50
Pazite
na gornjo ceno

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bodete uverili o resničnosti naših navedb,

Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tovarniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 6% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 delavske domove, 2 v Trbovljah, kakor tudi 3 prodajalne in 2 gostilni v Trbovljah in 1 prodajalno in gostilno v Senovem pri Rajhenburgu, v katerih se oddaja blago najboljše kvalitete po najnižjih cenah. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino; delež znaša Din 50.—, vpisnina Din 2.50.

NAČELSTVO.